

[Gert Petersen]

hensigt at skaffe mest muligt hjem til lønarbejderne, men »mest muligt« var altid begrænset af, hvad den anden side godvilligt ville afstå. I vækstperioderne var det en del, men på krisens betingelser stiller det sig helt anderledes.

Derfor bliver et opgør med kapitalens kræfter mere og mere nødvendigt, hvis ikke alt det vundne skal gå tabt. Et sådant opgør er unægtelig noget, socialdemokratiet har vænnet sig af med. Det synes jeg vi fik næsten grafisk illustreret under forhandlingerne med A. P. Møller-koncernen om Nordsøolien.

I stedet har man ført en vigende vent-og-se-politik – vel i håb om, at den internationale krise snart ville blive afløst af opgang. Af og til har tilbageslaget næsten haft en flugtagtig karakter, tilbage til positioner, der aldrig tidligere har været arbejderbevægelsens. Jeg tænker her på de direkte angreb på almindelige lønmodtageres realløn både i form af destruktion af dyrtidsportioner og ved gigantiske afgiftsforhøjelser – en politik, som uundgåeligt måtte skabe arbejdsløshed.

Det var en krisepolitik, som fik mig til at tænke på den, der tilrådet af borgerlige nationaløkonomer og den tids nationalbankdirektører blev ført i begyndelsen af 1930'erne af Brüning i Tyskland og Hoover i USA, dengang den store krise satte ind – en politik, som netop et socialdemokrati, nemlig det svenske under ledelse af Wigfors, gjorde op med.

Når den socialdemokratiske regering i årene 1975–1981 lagde navn til denne krisepolitik, skyldes det også, tror jeg, pression fra EF. Det kan ikke overraske, at EF-Kommissionen og for den sags skyld vel også OECD bestandig er kommet med henstillinger i den retning. Der er tale om hovedkvarterer, der varetager kapitalens interesser under krisen.

Der er ingen udsigt til, at den internationale krise snart hører op. En vent-og-se-politik bliver derfor uanset hensigterne ensbetydende med, at man vælger en traditionel kapitalistisk løsningsmodel. Det vil igen sige, at krisens omkostninger skal betales af almindelige lønmodtagere og folkepensionister, de unge, uddannelsessøgende, småbørnsfamilier osv.

Hertil vil man sige fra socialdemokratisk side, at dette er ikke socialdemokratisk politik, og det er rigtigt, det er det ikke ifølge

principperne. For at citere den berømte anonyme socialdemokratiske skribent Altmann – hvem det så måtte være – som i sin sidste artikel skriver:

»Det kan ikke overraske nogen, at socialdemokratiet stadig mener, at det ikke kan nytte noget, at det kun er en del af befolkningen – og endda den største – der skal holde for.«

Jo, hr. Altmann – hvor han så måtte sidde. Det kan godt overraske, at socialdemokratiet stadig mener det, for i de sidste 6 år, I har haft regeringsmagten, har det i stigende grad været denne del af befolkningen, der alene har skullet holde for, når krisens omkostninger skulle betales. Men sen erkendelse er bedre end slet ingen. Det forudsætter imidlertid, at erkendelsen følges op af handlinger.

I den forbindelse vil jeg godt pege på inspirationskilder uden for vores eget land. Jeg tror, at den europæiske højrebølge er meget af en myte. Der, hvor arbejderpartierne har taget konsekvensen af krisen og vist vilje til at tage et nødvendigt opgør med kapitalmagten, dér har en venstre-bølge skyllet højre væk, og dér er der sket en ægte nyorientering, sådan som vi ser det i Frankrig og Grækenland.

Jeg mener – og jeg synes, det bevises netop i Frankrig og Grækenland – at den meget langvarige og dybtgående krise, vi oplever, som er kapitalens krise, men som så sandelig også rammer en række af de centralistisk dirigerede stater i Øst, at denne krise aktualiserer spørgsmålet om en demokratisk, socialistisk reformpolitik, sætter dette spørgsmål på dagsordenen. Jeg ved ikke, om det er gået rigtigt op for det danske socialdemokrati. Jeg tror det faktisk ikke. På den anden side har jeg også en fornemmelse af, at der er ved at brede sig en forståelse herfor, også i socialdemokratiet.

Når jeg siger, at jeg ikke tror, det helt er gået op for socialdemokratiet endnu, har det følgende årsager. Under forhandlingerne i december sidste år fremlagde socialistisk folkeparti sit forslag om en aftale for en flerårig krisepolitik. Forslaget tog hensyn til, at valget, hvor godt det end var for SF, ikke resulterede i et flertal for arbejderpartierne. Det var altså derfor ikke i denne omgang et forslag om en egentlig socialistisk reformpolitik, men skal vi sige om en menneskevenlig politik, der tog mindre hensyn til kapitalens egen